

**CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİNİN
UZAKTAN EĞİTİMDE SUNULAN DERSLERE YÖNELİK BAKIŞ AÇISI*†**

Prof. Dr. Hüdaverdi BİRCAN‡
Doç. Dr. Hasan ELEROĞLU§
Arş. Gör. Dr. Rahim ARSLAN**
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa ERSOY††

ÖZET

İnternetin gelişmesi ve eğitim alanında daha sık kullanılması uzaktan eğitim gibi alternatif eğitim ortamlarının daha da yaygınlaşmasını sağlamıştır. Uzaktan eğitime katılan öğrencilerin bu ortamlarda sunulan derslere yönelik bakış açılarının ortaya çıkarılması önemlidir. Bu çalışma kapsamında, Cumhuriyet Üniversitesi öğrencilerinin uzaktan eğitimde sunulan derslere karşı ilgileri araştırılmış, öğrencilere aldıkları derslerin uzaktan eğitimde devam edip etmemesini isteyip istemedikleri sorulmuştur. Cumhuriyet Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi'nde (CUZEM) zorunlu dersleri alan öğrencilerinden toplam 3413 kişi araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Cumhuriyet Üniversitesinde uzaktan eğitimde, Türk Dili, Temel Bilgi Teknolojileri, İngilizce ve Atatürk İlkeleri ve İnkılap tarihi dersleri verilmektedir. Öğrencilerin bu derslerin uzaktan eğitimde devam edip etmemesi ile ilgili görüşleri değerlendirilmiştir. Öğrencilerin tüm derslere yönelik bakış açıları cinsiyet göre farklılık göstermemektedir. Kız ve erkek öğrenciler derslerin uzaktan eğitimle verilmesini benimsememişler ve yüz yüze sunulmasını istemişlerdir.

GİRİŞ

Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler bilişim çağında yaşamın her alanını etkilemiş, özellikle eğitim alanında köklü değişimler yaşanmasına zemin hazırlamıştır (Fidan, 2016). Bu değişimlerden biri de birçok insanın gereksinimlerine uygun öğrenme ortamı sağlayan, bilgiye erişimde yer, zaman, yaş gibi engelleri ortadan kaldıran, bireyin yaşam boyu öğrenmesini kolaylaştıran uzaktan eğitim kavramının yaygınlaşmasıdır (Kaya, 2002; Fidan, 2016). Uzaktan eğitim, öğrenme ve öğretme sürecinde kaynak ve alıcının farklı ortamlarda olduğu, alıcıya yer, zaman ve mekân bakımından bireysellik, esneklik ve bağımsızlık olanağı sunan sistematik bir öğretim teknolojisidir (Uşun, 2006).

* Bu çalışma Cumhuriyet Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar ve Projeler Birimince İKT-109 nolu proje ile desteklenmektedir. Başlık sunum sırasında gelen öneriler doğrultusunda mevcut haliyle değiştirilmiştir.

† Bu Makale 27-29 Ekim 2018 tarihleri arasında Manavgat-Antalya'da düzenlenen ASEAD 4. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu'nda sunulan bildiriden geliştirilmiştir.

‡ Cumhuriyet Üniversitesi İİBF İşletme Bölümü

§ Cumhuriyet Üniversitesi, Şarkışla Aşık Veysel Meslek Yüksekokulu

** Cumhuriyet Üniversitesi İİBF İşletme Bölümü

†† Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Bilim çağı olan günümüzde, eğitim ve öğretim ortamlarındaki problemlerin çözümünde ileri teknolojileri kullanılmaya başlanmıştır. Eğitim öğretimin daha ileri düzeye gitmesinde de teknolojinin kullanılmaya başlanması bize yeni kavramları oluşturmuştur; eğitim teknolojisi ve öğretim teknolojisi. Genel anlamda eğitim ve öğretim tanımları arasında fark olduğu gibi teknolojik olarak da bu kavramlar arasında tanımlama ve uygulama farklılığı vardır. Genel olarak teknoloji, bilimin üretim, hizmet, ulaşım vb. alanlardaki uygulanması sürecinde faydalanılan ve bilim ile uygulama arasında köprü görevi yapan makineler, işlemler, yöntemler, süreçler, sistemler, yönetim ve kontrol mekanizmalarının tümüdür (Alkan,1987). Eğitim teknolojisi ise öğrenmenin tüm yönlerine yönelik sorunları sistemli bir şekilde inceleyen, bu sorunlara çözüm getirmek amacıyla insan gücü, bilgi, yöntem, teknik, araç-gereç ve düzenleme gibi öğeleri işe koşarak tasarımlar geliştiren, uygulayan, değerlendiren ve yöneten karmaşık bir süreçtir (Yalın,2004). Kısaca eğitim teknolojisi, öğrenme-öğretme süreçlerinin tasarlanması, uygulanması ve geliştirilmesi sürecidir (Alkan,1997). Yine öğretim teknolojisi eğitim teknolojilerinin bir alt kavramı olup, ilgili disiplin alanına yönelik olarak öğrenme ortamının amaçlı ve kontrollü biçimde insan ve insan dışı kaynaklarla işe koşulmasıdır.

Tablo 1: Eğitim Teknolojisi Gelişim Dönemleri

Dönemler		Özgün Yönleri
I.	Sözlü-Yazılı Dönem	Yazı Öncesi Yazı Matbaa
II.	Görsel-İşitsel Araçlar Dönemi	Görsel İşitsel Araçlar TV Bilgisayar Programlı Öğretim
III.	İkilem Dönemi	Bireysel Öğretim Kitlesele Eğitim
IV.	Otomasyon Dönemi	Bireysel ve Kitlesele Eğitimin Bütünleşmesi
V.	Sibernasyon Dönemi	Geleneksel Okul ve Öğretmenliğin Yapısının Değişimi

Kaynak: Alkan (2005:30)

Tablo 1’den de anlaşılacağı üzere teknolojinin gelişimine paralel olarak eğitim teknolojileri de aynı doğrultuda gelişim göstermiş ve günümüzde artık teknolojinin bir parçası haline gelmiştir. Teknolojinin daha da hızlı ilerlemesiyle gelişen eğitim teknolojileri alanında yeni yaklaşım ve uygulamaların öngörülmesi de kaçınılmazdır.

Web teknolojilerindeki değişiklikler toplum hayatında değişiklikler meydana getirmiştir. Bireylerin istek ve davranışları da doğal olarak bu değişiklikler paralelinde dönüşümler göstermektedir. Günümüzde yaygınlaşan internet ağı sayesinde kişiler zaman, mekan, alan fark etmeksizin görsel ve işitsel iletişim, etkileşim ve paylaşımlar yapabilmektedir. Web teknolojilerinin sunduğu bu kolaylık ve faydalar sağlık, pazarlama, ticaret ve eğitim alanlarında kullanılmaktadır. Elbette eğitim sistemlerinde açık ve uzaktan web teknolojilerinin kullanılması fayda ve katkı sağlayacaktır.

Türkiye’de uzaktan eğitimin gelişim adımları şu şekilde gerçekleşmiştir (Arslan, 2011):

- 1860’da Meclis-i Maarifi Umumiyenin “Halkın Eğitimi” anlayışıyla halka açık derslerin aynı zamanda gazete aracılığıyla verilme fikri Uzaktan Eğitimin Türkiye’deki ilk fikri sayılabilir.
- 1927-1960 yılları arasında tartışılmış ve öneriler sunulmuştur.
- 1933 yılında mektupla öğretim kurslarının düzenlenmesi düşüncesi ortaya atılmıştır.
- 1950 yılında Ankara Üniv. Hukuk Fakültesi Banka ve Ticaret Hukuk Araştırma Enstitü çalışmaları yapılmıştır.
- 1960 yılında orta dereceli meslek okulu mezunlarına Üniversite olanağı sağlamak amacı ile mektupla öğretim yöntemi kullanıldı.
- 1974 yılında Mektupla Yüksek Öğretim merkezi kuruldu daha sonra YAYKUR olarak değiştirildi.
- 1983 yılında Açık Öğretim Fakültesi Açıldı □ 1992 Açık Öğretim Lisesi Öğretime başladı.
- 1996 İTÜ uzaktan eğitim merkezini kurdu.
- 1997 TÜBİTAK-BİLTEN UE Fizibilite Çalışması ve Raporu hazırlandı
- 1998 ODTÜ IDE_A Sertifika Projesi başlatıldı
- 1998 Anadolu Üniversitesinden Kazakistan Ahmet Yesevi Üniversitesine görüntülü konferans İle Uzaktan Ders Sunumu gerçekleşti
- 1999 YÖK Uzaktan Öğretim Yönetmeliği Yayınlandı – Enformatik Milli Komitesi oluşturuldu.
- 2001 UE Yönetmeliği Kapsamında Dersler/Programlar Açılmaya Başlandı
- 2003 Ahmet Yesevi Üniv. TÜRTEP olarak Uzaktan Eğitime başladı.
- 2005 YÖK Uzaktan Eğitim Komisyonu Kuruldu.

Uzaktan eğitimin öğelerini ise şu unsurlar oluşturmaktadır(Arslan, 2011):

Öğrenci: Öğrenci her yerde öğrencidir ancak Tecrübeler göre Uzaktan Eğitim öğrencisi düşünülenin aksine derslerle daha fazla ilgilidir.

Öğretim Üyesi: Kesinlikle bilgisayar ve internet teknolojilerine aşina; değil ise önceden eğitim verilmiş olması gerekir. (Tecrübe: Örgün Eğitimde çok kaliteli bir hoca uzaktan eğitimde bocalayabilir).

Teknik Destek: Sanal derslerin takibi, hocanın teknik sorunlarına müdahale, Uzaktan Eğitim sisteminin sağlıklı çalışmasının teminatı ve öğrenci sorularının cevaplanması.

Eğitim Destek: Öğrenci derslerinin sistemde atanması, sanal derslerin takibi ve raporlanması, hocanın sistemi kullanım yönlendirmesi, Üniversitelerdeki bir anlamda asistan görevi.

İçerik Grubu: Verilecek dersin içeriğinin, öğretim görevlisi hazırladıktan sonra dijital ortama aktarılması ve çoklu ortam ile zenginleştirilmesi, derslerin içeriğinin güncellenmesi.

Uzaktan eğitim uygulamalarının niteliği, uzaktan eğitime yönelik algıları etkilemektedir (Demirli, 2002). Sunulan uzaktan eğitime karşı ilginin az olması, öğrencilerin devam zorunluluğu olmamasından dolayı ders dinlememeleri durumunda öğrencilerin, bu ortamın sunmuş olduğu imkanlardan faydalanamayacaklarını ve bunun eğitim-öğretim sürecini olumsuz yönde etkileyebileceği söylemek mümkündür. Bu bakımdan uzaktan eğitim ortamında öğrenim gören öğrencilerin öğretim sonrası uzaktan eğitime yönelik isteklerinin ne düzeyde olduğu ve bu ortam hakkında görüşlerinin incelenmesi gereklidir. Uzaktan eğitim yoluyla gerçekleştirilen eğitsel faaliyetler sonucu, sistem içerisinde yer alan bireylerin bu ortama yönelik düşüncelerinin belirlenmesi, sistemin başarılı bir şekilde yürütülmesinde önemli bir aşamadır (Şahin, 2007; Altan ve Seferoğlu, 2009).

Ülkemizde uzaktan eğitim aracılığıyla gerçekleştirilen eğitim-öğretim faaliyetlerine sıklıkla rastlanmaktadır. Bu kapsamda Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'nde de Tarih, Temel Bilgi Teknolojileri, İngilizce ve Türk Dili dersleri uzaktan eğitim (UZEM) kullanılarak öğrencilere sunulmaktadır. Öğrencilerin ders programlarında UZEM dersleri normal ders gibi yerleştirilmektedir. UZEM derslerini belirlenen saatlerde ders sorumluları canlı yayında sunmaktadır ve öğrenciler soru sorabilmektedir. Öğrencilerin dersleri dinlemeleri için her ne kadar gelişen teknoloji eğitim imkânlarını artırsa da öğrencilerin gelişen teknolojileri ne şekilde benimsedikleri, bu teknolojiyle sunulan derslerden faydalanma dereceleri, aksaklıkları ya da faydaları belirlenmelidir.

Yapılan değerlendirmeler neticesinde sağlanan geri bildirimler, ileriki aşamalarda yapılacak olan video konferans tabanlı uzaktan eğitim faaliyetlerinin en iyi şekilde yerine getirilmesi açısından önem taşıyacağı düşünülmektedir.

1. MATERYAL VE YÖNTEM

Bu çalışmada, uzaktan eğitime katılan öğrenenlerin bu ortamlarda sunulan derslere yönelik bakış açılarının ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Araştırmanın kitlesini Cumhuriyet Üniversitesi'nde uzaktan eğitimle verilen zorunlu dersleri alan 1. ve 2. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Bu çalışma kapsamında Cumhuriyet Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi (UZEM) tarafından verilen zorunlu dersleri alan fakülte öğrencilerinden toplam 3413 kişi araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Çalışma 2017-2018 Eğitim - Öğretim yılı bahar döneminde gerçekleştirilmiştir. Araştırma örneklemini bu dersi alan ve araştırmaya gönüllü olarak katılan öğrencilerden meydana gelmektedir. Bu çalışmada kullanılan örnekleme yöntemi, olasılıksız bir örnekleme çeşidi olan kolayda örnekleme yöntemidir. Bu örnekleme yönteminde araştırmacılar gruba rahatlıkla erişebilir ve grup uygulama için hazırdır (Cochran, 1977). Bu yöntem gönüllü katılımın esas olduğu durumlarda sıklıkla başvurulan bir yöntemdir (Kish, 1995). Bu örneklemin kullanıldığı araştırmalarda araştırmacı yeterince temsil gücü olmadığı için örnekleme evrene genelleme yapmak için kullanmaz (Lohr, 1999).

Veri Toplama Süreci ve Verilerin Analizi

Çalışmaya katılan öğrencilerin tamamı uzaktan eğitim yöntemi ile öğrenim gördükleri için ölçeğin uygulanması WEB tabanlı olarak yapılmıştır. Ayrıca programa kayıtlı tüm öğrencilere çalışmanın tanıtılması için e-posta gönderilmiştir.

Görsel destekli olarak yapılan tanıtımın yanında çalışmanın amacını, anketin nasıl doldurulacağını ve ankete erişmek için neler yapılması gerektiği gibi tüm bilgilendirmeleri kapsayan bir video kullanılmıştır. Anket öğrencilere istedikleri anda doldurabilecekleri esneklikte sunulmuştur. Elde edilen verilerin istatistiksel analizlerinde SPSS 23 istatistik paket programı kullanılmıştır.

Tablo 2 ve 3'de katılımcılara ait dağılım frekansları verilmiştir.

Tablo 2: Katılımcıların Cinsiyet Frekansları

	Frekans	Yüzde
Erkek	1273	37,3
Kadın	2140	62,7
Toplam	3413	100,0

Tablo 3: Katılımcıların Fakülte ve Meslek Yüksek Okulu Frekansları

Fakülte/MYO	Frekans	Yüzde %
Diş Hekimliği	27	0,8
Eczacılık	11	0,3
Edebiyat	596	17,5
Eğitim	262	7,7
Fen	73	2,1
Güzel Sanatlar	22	0,6
İİBF	410	12,0
İlahiyat	99	2,9
İletişim	99	2,9
Mimarlık	13	0,4
Mühendislik	314	9,2
Sağlık Bilimleri	299	8,8
Teknoloji	59	1,7
Tıp	14	0,4
Veterinerlik	4	0,1
Cumhuriyet MYO	325	9,5
Divriği MYO	24	0,7
Gemerek MYO	31	0,9
Hafik MYO	15	0,4
İmranlı MYO	10	0,3
Kangal MYO	26	0,8
Koyulhisar MYO	2	0,1
Sağlık Bilimleri	27	0,8
Sağlık Hizmetleri MYO	288	8,4
Sivas MYO	145	4,2
Suşehri MYO	39	1,1
Şarkışla MYO	40	1,2
Yıldızeli MYO	54	1,6
Zara MYO	85	2,5
Toplam	3413	100,0

Araştırmaya 3413 öğrenci katılmıştır. Katılımcıların 1273'ü erkek (%37,3), 2140'ı kız (%62,7) öğrencidir. En çok katılım fakülte bazında Edebiyat, İİBF, ve Mühendislik fakültelerinde, MYO'larda ise Cumhuriyet MYO ve Sağlık Hizmetleri MYO'da gerçekleşmiştir (Tablo 3).

Tablo 4’te Öğrencilerin cinsiyete göre Türk Dili dersine yönelik verdikleri cevaplar verilmiştir.

Tablo 4: Türk Dili Dersine Yönelik Cevaplar

Türk Dili Dersinde Uzaktan Eğitime Devam Edilmelidir.							
	Erkek		Kadın		Anlamlılık değeri(p)	Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%		Frekans	%
Devam Etmemelidir	530	41,6	923	43,1	0,169	1453	42,6
Kararsızım	309	24,3	477	22,3		786	23,0
Devam Etmelidir	434	34,1	740	34,6		1174	34,4
Toplam	1273	100		100		3413	100

Tablo 4’te görüldüğü üzere, katılımcılara sorulan “Türkçe Dersinde Uzaktan Eğitime Devam Edilmelidir.” ifadesine genel olarak % 42,6 olumsuz cevap verilmiştir. % 34,4 ‘ü ise devam etmesini istemiştir. Cinsiyetler arasında tercih farklılığı bulunmamaktadır ($p>0,005$). Görüldüğü üzere öğrenciler Türk Dili dersinin uzaktan eğitimde devam etme konusunda yakın cevaplar verseler de devam etmemesini isteyenler çoğunluktadır.

Öğrencilerin cinsiyete göre Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi dersine yönelik verdikleri cevaplar Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5: Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Dersine Yönelik Cevaplar

Tarih Dersinde Uzaktan Eğitime Devam Edilmelidir.							
	Erkek		Kadın		Anlamlılık değeri(p)	Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%		Frekans	%
Devam Etmemelidir	557	43,8	1085	50,7	0,752	1642	48,1
Kararsızım	304	23,9	465	21,7		769	22,5
Devam Etmelidir	412	32,4	590	27,6		1002	29,4
Toplam	1273	100	2140	100		3413	100

Katılımcılara sorulan “Tarih Dersinde Uzaktan Eğitime Devam Edilmelidir.” ifadesine genel olarak % 48,1 olumsuz cevap verilmiştir. % 29,4 ‘ü ise devam etmesini istemiştir (Tablo 5). Cinsiyetler arasında tercih farklılığı bulunmamaktadır ($p>0,005$). Görüldüğü üzere öğrenciler Tarih dersinin uzaktan eğitimde devam etme konusunda yakın cevaplar verseler de devam etmemesini isteyenler çoğunluktadır.

Tablo 6’da öğrencilerin cinsiyete göre Temel Bilgi Teknolojileri dersine yönelik verdikleri cevaplar verilmiştir.

Tablo 6. Temel Bilgi ve Teknolojileri Dersine Yönelik Cevaplar

Temel Bilgisayar Teknolojileri Dersinde Uzaktan Eğitime Devam Edilmelidir.							
	Erkek		Kadın			Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Anlamlılık değeri(p)	Frekans	%
Devam Etmemelidir	525	41,2	958	44,8	0,078	1483	43,5
Kararsızım	314	24,7	476	22,2		790	23,1
Devam Etmelidir	434	34,1	706	33,0		1140	33,4
Toplam	1273	100	2140	100		3413	100

Aynı şekilde öğrencilere sorulan “Temel Bilgi ve Teknolojileri Dersinde Uzaktan Eğitime Devam Edilmelidir.” ifadesine genel olarak % 43,5 olumsuz cevap verilmiştir. % 33,4 ‘ü ise devam etmesini istemiştir (Tablo 6). Cinsiyetler arasında tercih farklılığı bulunmamaktadır ($p>0,005$). Görüldüğü üzere öğrenciler Temel Bilgi ve Teknolojileri dersinin uzaktan eğitimde devam etme konusunda yakın cevaplar verseler de devam etmemesini isteyenler çoğunluktadır.

Öğrencilerin cinsiyete göre İngilizce dersine yönelik verdikleri cevaplar Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. İngilizce Dersine Yönelik Cevaplar

İngilizce Dersinde Uzaktan Eğitime Devam Edilmelidir.							
	Erkek		Kadın			Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Anlamlılık değeri(p)	Frekans	%
Devam Etmemelidir.	553	41,9	1065	49,8	0,400	1598	46,8
Kararsızım	311	24,4	473	22,1		784	23,0
Devam Etmelidir.	429	33,7	602	28,1		1031	30,2
Toplam	1273	100	2140	100		3413	100

Aynı şekilde öğrencilere sorulan “İngilizce Dersinde Uzaktan Eğitime Devam Edilmelidir.” ifadesine genel olarak % 46,8 olumsuz cevap verilmiştir. % 30,2 ‘si ise devam etmesini istemiştir (Tablo 7). Cinsiyetler arasında tercih farklılığı bulunmamaktadır ($p>0,005$). Görüldüğü üzere öğrenciler İngilizce dersinin uzaktan eğitimde devam etme konusunda yakın cevaplar verseler de devam etmemesini isteyenler çoğunluktadır.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Cumhuriyet Üniversitesinde uzaktan eğitimde, Türk Dili, Temel Bilgi Teknolojileri, İngilizce ve Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi dersleri verilmektedir. Öğrencilerin bu derslerin uzaktan eğitimde devam edip etmemesi ile ilgili görüşleri değerlendirilmiştir. Öğrencilerin %34,4’ü Türk Dili, %29,4’ü Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi, %33,4’ü Temel Bilgi Teknolojileri ve 30’u İngilizce derslerinin uzaktan eğitimde devam etmesini verilmesini istemişlerdir.

Öğrencilerin tüm derslere yönelik bakış açıları cinsiyet göre farklılık göstermemektedir. Kız ve erkek öğrenciler derslerin uzaktan eğitimle verilmesini benimsememişler ve yüz yüze sunulmasını istemişlerdir.

KAYNAKÇA

- ALKAN, Cevat (2005), Eğitim Teknolojisi, 7. Baskı, Anı Yayıncılık, Ankara.
- ALKAN, Cevat. (1998), Eğitim Teknolojisi, 6. Baskı, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Altan, T., Seferoğlu, S. S. (2009). Uzaktan eğitimde değerlendirme süreci: öğrenci görüşlerinin sistemin gelişimine katkıları. 3. Uluslararası Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Sempozyumunda sunulan bildiri, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi, Trabzon.
- ARSLAN, Muhammet, (2011). ULAKNET 2011 Çalıştayı Uzaktan Eğitim Sunumu,
- COCHRAN, W. G. (1977). Sampling Techniques (Third ed.)
- DEMİRLİ, C. (2002, Mayıs). Web Tabanlı Öğretim Uygulamalarına İlişkin Öğrenci Görüşleri. Açık ve Uzaktan Eğitim Sempozyumu'nda sunulan bildiri, Eskişehir.
- FİDAN, M. 2016. Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumları ve Epistemolojik İnançları, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 31(3): 536-550
- KAYA, Z. 2002. Uzaktan Eğitim, 1. Baskı, Pegem A Yayıncılık
- KISH, L. (1995). Survey Sampling,
- LOHR, S. L. (1999). Sampling: Design and Analysis. Duxbury.
- ŞAHİN, İ. (2007). Prediction Student Satisfaction in Distance Education and Learning Environments, Turkish Online Journal of Distance Education, 8(2), 1302-6488.
- UŞUN, S. 2006. Uzaktan Eğitim. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- YALIN, H.İ. (2004). Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme. Nobel Yayıncılık. Ankara.